

اصول و مبانی مدیریت

دکتر جلیل بهارستان
عضو هیأت علمی دانشگاه یزد

سرشناسه	بهارستان، جلیل، ۱۳۱۶ -
عنوان و نام پدیدآور	اصول و مبانی مدیریت آموزشی / جلیل بهارستان.
مشخصات نشر	تهران: برگا؛ یزدا، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۵۹۶ص: نمودار.
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	آموزش و پرورش -- مدیریت
موضوع	برنامه‌ریزی آموزشی -- مدیریت
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۰ الف۶۹۲/پ۵/ LB2۸۰۵
رده‌بندی دیویی	۲/۲۷۱
شماره کتابشناسی ملی	۲۴۹۲۹۰۵

انتشارات برگا

چاپ اول - ۱۳۹۱

☐ اصول و مبانی مدیریت

☐ دکتر جلیل بهارستان

☐ چاپ اول: ۱۳۹۱

☐ چاپ و صحافی: بهکده

☐ قطع و تعداد صفحات: ۵۲۰ صفحه وزیری

☐ شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

☐ بها: ۲۲۰۰۰ تومان

☐ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۷۷۸-۳-۷

☐ مرکز پخش: تهران، ضلع شمال‌غربی پل سیخندان، خیابان پیشداد، کوچه‌ی ستاری، شماره‌ی ۲۲، طبقه‌ی اول، تلفن: ۲۸۸۳۵۰۵

☐ توجه: به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۲۸/۱۰/۱۱ و همچنین قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۰ کلیه‌ی حقوق این اثر به هر نحو برای نشر برگا محفوظ می‌باشد. هر کس تمام یا قسمتی از این کتاب را بدون اجازه، نشر یا پخش یا عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

۱۵.....	مقدمه.....
۱۷.....	مختصری از زندگی نامه دکتر جلیل بهارستان.....
۲۱.....	پیشگفتار.....

فصل اول - خودمدیریتی

۲۳.....	مقدمه.....
۲۵.....	خودمدیریتی.....
۳۳.....	ضرورت خودمدیریت.....
۳۴.....	اهداف خودمدیریتی.....
۳۶.....	عوامل بازدارنده مخرب انسان.....
۳۷.....	موازن و عوامل کنترل کننده و معیارهای خودمدیریتی.....
۳۸.....	شیوه های خودمدیریتی.....
۴۱.....	ابعاد محدود انسان.....
۴۵.....	ابعاد نامحدود انسان.....
۴۸.....	چکیده فصل اول.....
۵۱.....	منابع و مآخذ فصل اول.....

فصل دوم - مبادی مدیریت

مقدمه.....	۵۳
الف - سابقه و کیفیت تکوین مدیریت.....	۵۴
۱- سابقه مدیریت.....	۵۵
۲- تاریخچه مدیریت.....	۵۸
۳- تاریخچه مدیریت در ایران.....	۶۴
ب- ضرورت مدیریت.....	۶۹
پ- مفاهیم مدیریت.....	۷۰
مفهوم مدیریت علمی.....	۷۰
مفهوم علم مدیریت.....	۷۱
مفهوم مدیریت اداری.....	۷۱
مفهوم مدیریت بوروکراسی.....	۷۱
مفهوم مدیریت مبتنی بر روابط انسانی.....	۷۲
مفهوم مدیریت رفتار سازمانی.....	۷۲
مفهوم مدیریت شبکه‌ای.....	۷۳
مفهوم مدیریت سیستمی.....	۷۳
مفهوم مدیریت اقتضایی.....	۷۴
ت- اهداف مدیریت.....	۷۵
ث- ماهیت مدیریت.....	۷۶
چکیده فصل دوم.....	۷۹
منابع و مآخذ فصل دوم.....	۸۱
الف - منابع فارسی.....	۸۱
ب - منابع انگلیسی.....	۸۲

فصل سوم - مبانی مدیریت

مقدمه.....	۸۳
الف - مبانی رفتار.....	۸۴
ب - معرفی انسان از نظر اسلام و دیگر مکاتب.....	۹۰

۹۳.....	نظریه‌های مربوط به انسان از دیدگاه اسلام.....
۹۵.....	انسان از دیدگاه مکاتب دیگر.....
۹۷.....	نظریات مثبت، منفی در مورد فطرت انسان.....
۹۸.....	نظریات خنثی در مورد فطرت انسان.....
۱۰۱.....	ج - معرفی سازمان.....
۱۰۴.....	تفاوت سازمان‌مداری و انسان‌مداری.....
۱۰۴.....	الف - سازمان‌مداری در مدیریت متداول.....
۱۰۵.....	ب - انسان‌مداری در مدیریت اسلامی و مدیریت آموزشی.....
۱۰۶.....	ویژگی‌های «سازمان».....
۱۴۲.....	چکیده فصل سوم.....
۱۴۴.....	منابع و مآخذ فصل سوم.....
۱۴۴.....	الف - منابع فارسی.....
۱۴۶.....	ب - منابع انگلیسی.....

فصل چهارم - علم مدیریت

۱۴۷.....	مقدمه.....
۱۴۹.....	مفهوم علم مدیریت.....
۱۴۹.....	الف - اصول مدیریت.....
۱۵۲.....	ب - تئوری‌های مدیریت.....
۱۵۸.....	۱ - مدیریت علمی.....
۱۶۸.....	۲ - علم مدیریت.....
۱۷۰.....	بحث در محدودیت‌های علم مدیریت.....
۱۷۰.....	۳ - مدیریت اداری.....
۱۷۶.....	محدودیت‌های نظریات فایول در تئوری مدیریت اداری.....
۱۷۷.....	۴ - مدیریت بوروکراسی.....
۱۸۷.....	معایب و محدودیت‌های بوروکراسی.....
۱۸۸.....	۵ - مدیریت روابط انسانی.....
۱۸۸.....	الف - سابقه جنبش روابط انسانی در مدیریت.....

ب - مفهوم و ماهیت ارتباط.....	۱۹۳
پ - هدف ارتباط.....	۱۹۶
ت - فرایند ارتباط.....	۱۹۸
ث - انواع شبکه‌های ارتباطی.....	۱۹۹
ج - ویژگی‌های ارتباط اثربخش.....	۲۰۲
چ - موانع ارتباط و تعارضات ارتباطی.....	۲۰۵
ح - انواع ارتباط.....	۲۱۸
خ - روابط غیررسمی در سازمان.....	۲۳۶
تفاوت سازمان‌های رسمی و غیررسمی.....	۲۳۷
نقش روابط انسانی و رفتار سازمانی در سازمان‌ها و مدیریت آموزشی.....	۲۴۲
۶- مدیریت رفتار سازمانی.....	۲۴۶
مهارت‌های ضروری برای مدیریت رفتار سازمانی.....	۲۴۹
تفاوت مدیریت روابط انسانی و مدیریت رفتار سازمانی.....	۲۵۱
انگیزه و طبقه‌بندی نیازها.....	۲۵۵
الگوی سلسله مراتب نیازها مزلو.....	۲۶۴
تئوری انگیزش بهداشت هرزبرگ.....	۲۶۹
تئوری E.R.G. کلیتن آلدرفر درباره انگیزش.....	۲۷۳
تئوری نیازهای ملک کللند.....	۲۷۴
۷- مدیریت شبکه‌ای.....	۲۸۶
۸- مدیریت سیستمی.....	۲۹۵
الف - مقدمه.....	۲۹۵
ب - مفهوم سیستمی.....	۳۰۲
پ - انواع سیستم.....	۳۰۷
ت - چرخه سیستم باز (ویژگی‌های سیستم باز).....	۳۰۸
ث - مراحل تکامل و سلسله مراتب سیستم‌ها یا طبقه‌بندی سیستم‌ها.....	۳۱۳
ج - سازمان‌های آموزشی به عنوان سیستم اجتماعی باز.....	۳۱۷
۹- مدیریت اقتضایی.....	۳۲۱

۳۳۳.....	چکیده فصل چهارم.....
۳۳۷.....	منابع و مآخذ فصل چهارم.....
۳۳۷.....	الف - منابع فارسی.....
۳۴۰.....	ب - منابع انگلیسی.....

فصل پنجم - رهبری و مدیریت

۳۴۱.....	مقدمه.....
۳۴۲.....	رهبری و مدیریت.....
۳۴۵.....	ویژگی‌های رهبران در مقابل مدیران.....
۳۴۶.....	الف - نظریاتی پیرامون صفات رهبری.....
۳۴۸.....	لزوم رهبری در جهان بینی الهی و دینی.....
۳۵۳.....	ب - پیش فرض‌های پیرامون خصوصیات پیروان (انسان).....
۳۵۶.....	نظریه دو وجهی مک گریگور (تئوری X و تئوری Y).....
۳۵۷.....	نظریه دو طیفی انسان بالغ و نابالغ آچرلیس.....
۳۵۹.....	ج - نظریاتی مبتنی بر رفتار و سبک‌های رهبری.....
۳۶۱.....	انواع رهبری.....
۳۶۱.....	۱- رهبری سنتی.....
۳۶۱.....	۲- رهبری استبدادی.....
۳۶۲.....	۳- رهبری دموکراتیک.....
۳۶۳.....	۴- رهبری بوروکراتیک.....
۳۶۴.....	۵- رهبری کاریزماتیک.....
۳۶۵.....	۶- رهبری آروزماتیک.....
۳۶۸.....	۷- رهبری موقعیتی.....
۳۶۹.....	الف - رهبری سازمان‌مدار.....
۳۶۹.....	ب - رهبری انسان‌مدار.....
۳۷۰.....	د- تئوریهای رهبری با رویکرد رفتاری.....
۳۷۱.....	۱- مطالعات دانشگاه ایالتی اوهایو در آمریکا.....
۳۷۳.....	۲- مطالعات دانشگاه میشیگان.....

۳۷۸.....	۳- رهبری شبکه‌ای.....
۳۷۹.....	۴- پیوستار رفتار رهبری.....
۳۸۱.....	۵- تئوری رهبری چرخه زندگی.....
۳۸۴.....	۶- تئوری اثربخشی رهبری فیدلر.....
۳۸۹.....	۷- تئوری Z.....
۳۹۶.....	چکیده فصل پنجم.....
۳۹۸.....	منابع و مآخذ فصل پنجم.....
۳۹۸.....	الف- منابع فارسی.....
۴۰۰.....	ب- منابع انگلیسی.....

فصل ششم- وظایف و عملکردهای مدیریت

۴۰۱.....	مقدمه.....
۴۰۲.....	وظایف و عملکردهای مدیریت.....
۴۰۴.....	الف- فرایند تصمیم‌گیری.....
۴۰۷.....	انواع تصمیمات.....
۴۱۳.....	مراحل فرایند تصمیم‌گیری.....
۴۱۹.....	ب- فرایند برنامه‌ریزی.....
۴۲۲.....	انواع برنامه‌ریزی.....
۴۲۵.....	مراحل فرایند برنامه‌ریزی.....
۴۲۸.....	اصول برنامه‌ریزی.....
۴۳۱.....	پ- فرایند سازمان‌دهی.....
۴۳۸.....	ت- فرایند ارزشیابی و کنترل سازمانی.....
۴۴۰.....	مراحل فرایند نظارت و کنترل.....
۴۴۴.....	انواع فرایند نظارت و کنترل.....
۴۴۶.....	روش‌ها و فنون کنترل.....
۴۵۱.....	الف- کنترل‌کنندگان تکوینی.....
۴۵۶.....	ب- کنترل‌کننده‌های تشریعی.....
۴۵۹.....	ث- فرایند بودجه‌بندی.....

ج- فرایند گزارش‌دهی و گزارش‌خواهی.....	۴۶۰
چ- فرایند ایجاد هماهنگی در سازمان.....	۴۶۹
ح- فرایند کارگزینی (مدیریت منابع انسانی).....	۴۷۴
چکیده فصل ششم.....	۴۹۲
منابع و مآخذ فصل ششم.....	۴۹۵

منابع و مآخذ کلی

الف- منابع فارسی.....	۴۹۹
ب- منابع انگلیسی.....	۵۰۶
واژه‌نامه.....	۵۰۹

نمودارها

- نمودار شماره (۱) نمودار نظام سازمانی و تشکیلات اداری و اجتماعی زمان غزنویان و سلجوقیان..... ۶۶
- نمودار شماره (۲) چارت سازمانی و تشکیلاتی..... ۱۱۳
- نمودار شماره (۳) اختیار و اقتدار..... ۱۲۳
- نمودار شماره (۴) ابعاد بوروکراتیک و تخصص‌گرایی..... ۱۸۲
- نمودار شماره (۵) مدل دو بعدی توماس..... ۲۱۸
- نمودار شماره (۶) مقایسه احتمالی روابط انسانی در مدیریت اسلامی و متداول و رایج..... ۲۸۵
- نمودار شماره (۷) شبکه مدیریت..... ۲۸۷
- نمودار شماره (۸) نمودار چهار مؤلفه لازم در چرخه سیستم باز..... ۳۱۱
- نمودار شماره (۹) عوامل شکل‌دهنده رفتار سازمانی..... ۳۱۹
- نمودار شماره (۱۰) رفتار سازمانی در یک سیستم اجتماعی باز..... ۳۲۰
- نمودار شماره (۱۱) تئوری رهبری چرخه زندگی..... ۳۸۳
- نمودار شماره (۱۲) نمودار تصویری عملکرد رهبران وظیفه‌مدار و رابطه‌مدار در موقعیت‌های مختلف..... ۳۸۹
- نمودار شماره (۱۳) چرخه حداقل وظایف و عملکردهای مدیریت..... ۴۰۳
- نمودار شماره (۱۴) سازمان با حیطه نظارت محدود..... ۴۳۶
- نمودار شماره (۱۵) سازمان با حیطه نظارت گسترده..... ۴۳۷
- نمودار شماره (۱۶) عملکردها و نتایج مدیریت منابع انسانی و جذب نیروهای صالح در سازمان..... ۴۹۱

مقدمه

استاد وارسته «دکتر حایل بهارستان» از شخصیت‌های برجسته علمی و فرهنگی استان یزد است که با توجه به سوابق درخشان علمی، فرهنگی، اجتماعی و تجربه‌اندوزی که به واسطه تربیت و رشد صدها دانش‌آموخته در رشته‌های علوم انسانی، به ویژه علوم مدیریت و عشق به اهل بیت علیهم‌السلام، به دست آورده، تاکنون موفق به ارائه نظریات مستدل علمی، مبتنی بر دانش امروزی گردیده است. خوشبختانه ایشان این نظریات را همراه با تجزیه و تحلیل آرای بزرگان علم تعلیم و تربیت در دنیا و تطبیق آن با علوم اسلامی در قالب کتاب حاضر ارائه نموده است.

این کتاب، دستاورد چندین دهه تأمل، تدبیر، تحقیق و تدریس در حوزه‌های مختلف دانش مدیریت است که با ارائه نکات ابتکاری، نو و شیوه‌های جدید مدیریت توأم گشته است و بی‌گمان می‌تواند چراغی روشن برای دانش‌آموختگان نظام روشمند تعلیم و تربیت اسلامی باشد. استاد این کتاب را در زادروز ولادت حضرت زهرا(س) آغاز نموده و در ایام شهادت آن حضرت به پایان رسانده‌اند که برای ایشان عمری پر برکت آرزو می‌نماییم تا بتوانند هم‌چنان درس‌آموز نسل امروز و فردای کشور باشند و به عنوان شاگرد، این بیت حافظ را به ساحت مقدسشان تقدیم می‌دارم:

آن که پُر نقش زد این دایره مینایی

کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد

جز اک الله خیرا

یزد- بنیاد فرهنگی، پژوهشی ریحانة الرسول